

Delavci izhajajo vsak drug petek: datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 32.—, za pol leta K 16.—, za četrt leta K 8.— Posamezna številka 80 vin naročnina v inozemstvo sorazmerno več. Pošiljajte na uredništvo in upravištvo Ljubljana, Šelengova ulica št. 6. II. nadstr. Telefon št. 225.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati se zaračunavajo, milimeter vrstica in sicer pri enkratni objavi po eno Krono, pri trikratni po 95 vinarja, pri šestkratni po 90 vin., pri celoletnih objavah po 85 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane mm vrstica K 1.— Reklam. so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Mi spimo — drugi bdijo.

Med najbolj žalostne pojave, ki se jih opaža pri našem delavstvu, spada v prvi vrsti ta, da večkrat rado zaspi in pozabi na važnost svojih strokovnih organizacij.

Le takrat, ko se nahajajo v mezdnem gibanju ali bolj jasno rečeno, ko se gre za povišanje plač, se za nekaj časa otresejo svoje zaspanosti ter začnejo zanimati za organizacijo. Kakor hitro te dosežen kak uspeh, tedaj ponovno zapadejo v spanje pravičnega in — čakajo.

Glavni vzrok tega mrtvila in brezbriznosti, je njihova vera v moč in sposobnost posameznih funkcionarjev organizacije.

S tem, da preveč zaupajo oz. polagajo v čudežno moč posameznih tajnikov, pozabljajo, da on ima le tedaj moč in da je v stanju nekaj izbojevati, ko ima trdno zaslombo na katero se lahko nasloni.

Čestokrat se dogaja, da posamezni član organizacije in ponavadi tisti ki je najmanj zaveden, sreča na ulici ali v gostilni kakega odbornika, in prvo kar ga vpraša, je: »Kdaj bomo dosegli kakšne procente.«

To izgleda ravno tako, kakor, da bi imel posamezni tajnik ali odbornik, procente v žepu, ter jih od časa do časa milostno delil med člane organizacije.

Iz tega se vidi vsa duševna mizerija delavstva, ki še vedno živi pod vplivom malomeščanske ideologije, katere se mora, v najkrajšem času otresti, če hoče delati sebi v korist. Žalostno je to priznanje, ali boljše je da se to prizna sedaj dokler še ni prepozno, kakor takrat ko ne bo več rešitve.

Ne bo škodovalo če pogledamo, kaj se je med tem že vse zgodilo in kaj se še pripravlja. Nasprotniki, to je izkoriščevalci, so se med tem začeli organizirati in sedaj streme za tem, da delavstvu odtrgajo to, kar si je z težkim bojem priborilo.

Prvo kar se jim je posrečilo je naredba o ponovnem uvajanju 10-urnika v mali obrti, katero seveda nameravajo razširiti pozneje tudi na industrijo. Drugo je, da delavske plače, ki še daleč ne odgovarjajo življenjskim potrebam posameznika, skušajo znižati. Odklanajo vsaka pogajanja in sporazume sploh, ter naravnost silijo delavstvo v stavke, v svesti, da bodo oni (to je kapitalisti) zmagali. V tem nas najbolj jasno potrjujejo dejstva kakor stavke kleparjev v Ljubljani, zidarjev v Sloveniji in krojačev v Celju, da ne vštujemo vse polno drugih mezdnih gibanj, v katerih se danes nahaja delavstvo različnih strok.

Ko vse to vidimo, nastane vprašanje kdo je temu kriv in kaj sedaj?

Ali hočemo mirno gledati, kako nam hodo nikdar siti izkoriščevalci, trgali kos za kosom od vsega tega kar smo si potom strokovnih organizacij, s težkim bojem priborili.

Mislím, da smo si v tem vsi edini da branimo naše pravice pred zlokočnim nakanam kapitalistov.

Tudi ne smemo prezreti, da se med zaupniki in posameznimi člani odbora, nahaja precej takih ljudi, ki so se dali izvoliti v odbore le iz častihlepija. Dotični pozabljajo, da med delavskim razredom se ne sme iskati časti in slave, temveč da se mora delati. Delati se mora na tem, da se delavstvo izobrazí, da začne samostojno misliti in da vsaj nekaj razume o razredni zavesti.

O vsem tem bomo imeli priložnost še dovolj govoriti.

Za sedaj naj si vsakdo zapomni, da s tem, če plača članarino in sempatie pride na kakšen sestanek, ni bog ve kaj storil. S tem ni ničesar narejenega. Če hočemo imeti take organizacije, ki bodo v stanju voditi uspešni boj proti kapitalistom, jih moramo širiti.

Zato je skrajni čas, da se iz tega spanja zbude in začnejo z resnim delom za organizacijo, za sebe.

Organizacija ni samo odbor ali tajnik, temveč delavstvo, tedaj je tudi njega dolžnost, da odpre oči in pogleda okrog. Videl bode črne oblake, ki se zbirajo nad njegovo glavo in ti oblaki so kapitalisti.

Podaljšanje delovnega časa v industr. in obrtnih podjetjih.

Prejeli smo:

Ker se tolmači uredba o delovnem času z dne 8. aprila 1921, priobčena v Uradnem listu št. 43 iz 1921, napačno, opozarja ministrstvo za socialno politiko, da je ta uredba le dopolnilo prvotne uredbe z dne 12. septembra 1919 v Uradnem listu št. 154 iz 1919. Delovni čas v industrijskih, obrtnih, rudarskih, trgovinskih in prometnih podjetjih, ki zaposlujejo več nego 5 delavcev, ali ki obratujejo z elementarno silo, ostane še nadalje omejen na 8 ur dnevno ali 48 ur tedensko. Podaljšati se more le izjemoma na 10 ur dnevno ali 60 ur tedensko, a tudi to največ trikrat po štiri tedne v istem kalendarjem letu. Delo za deveto in deseto uro se mora plačevati v vsakem slučaju najmanj 50% višje nego delovne ure normalnega delovnega časa.

V manjših obrtnih pa, kjer se ne vporablja elementarna sila (kakor n. pr. parna, vodna, električna itd.) in ni zaposlenih več nego pet delavcev, se more dovoliti podaljšanje delovnega časa na 10 ur dnevno ali 60 ur tedensko na poljubno dobo, če je potreba in če ostane obrat kot

manjši obrt. V smislu uredbe je delavec tudi vajenec in volonter, ne glede na to, da li prejema kako plačo ali ne.

Dovoljenje za podaljšanje delovnega časa izdajajo pristojna obrtna nadzorništva za svoje okrožje (obratno nadzorništvo v Ljubljani, v Celju in v Mariboru) in sicer na prošnjo podjetnika, če je potreba za podaljšanje dokazana.

Vloge in rešitve glede podaljšanja delovnega časa so proste kolkovine.

Samolastno podaljšanje delovnega časa se kaznuje z denarno kaznijo od 10 do 500 dinarjev. Delo nad 8 ur se mora pa tudi v tem slučaju plačati 50% višje nego normalne delovne ure.

Za mladinske delavce do izdopoljnega 16. leta velja še dalje predpis, da ne smejo delati več nego 8 ur dnevno.

Stavka kleparskih pomočnikov v Ljubljani.

Šest tednov traja stavka kleparskih pomočnikov v Ljubljani. Stavko so kleparski mojstri hoteli, ker upajo, da jo bodo zlomili ter podaljšali delavni čas od 8 na 10 ur. Pomočniki niso zahtevali drugega, kot le 30% povišanja plače, kar so utemeljevali z dejstvom, da so se cene potrebščinam od zadnje regulacije za toliko zvišale. Mojstri so se pri pogajanjih zvijali in jadikovali, kako slabo jim gre, da so prisiljeni podaljšati delavni čas itd. Ker pogajanja niso imela nobenega rezultata, so stopili delavci v stavko. Sedaj so pričeli stavkujoči priobčevati v »Napreju« račune, kateri so javnost presenetili. Računi so pokazali, da ima moister po dva in po tri tisoč kron čistega dobička pri enem pomočniku v enem ali dveh dneh. Mojstrom je zaprlo sapo, vendar vzdržujejo stavko naprej, ker še vedno upajo, da se bo delavska solidarnost zlomila. Upajo tudi, da bo organizaciji zmanjkalo sredstev. Slabo tolažbo jim je prineslo dejstvo, da je »Zveza kovinarjev« zadnji teden precej zvišala stavkujočim podpore, nekaterim celo za 100%. Tudi podjetniki se bodo morali naučiti spoštovati delavske želje, če bodo delavci znali biti vedno tako solidarni kot so tokrat kleparski pomočniki. O izidu bomo poročali.

Splošna stavka rudarjev v Hrvaški.

Dne 24. maja je pričela splošna stavka v Hrvaški, in sicer zaradi tega, da se ne prepreči znižanje plač. Podjetniki hočejo rudarjem znižati plače za 25 odstotkov, odpraviti ugodnosti pri nabavi karbida za rudarske svetiljke in eksplozivnih materialij ter razne deputate kakor premog, moko itd. Rudarji bi s tem izgubili nad 40 odstotkov na prejemkih.

Značilno je, da utemeljujejo podjetniki to zahtevo s tem, da je treba premog poceniti, češ, da ponelava zaradi dragejše premoga izvoz iz Hrvaške. To pa ni resnica. Delavske plače niso krive druginje, pač pa ogromni dobički podjetnikov, ki jih ne marajo zmanjšati, ker so se privadili zadnja leta na debelo ropanje. Rudarji v Hrvatski so člani Opčega rudniškega saveza, ki se je dolgo pogajal in dognal dogovor, katerega pa ošabni podjetniki rudnikov počejo izvesti. V stavki je okoli 5000 rudarjev ter je ustavljeno delo tudi pri sesalkah. Dolžnost države je, da to situacijo čimprej razreši.

Borba angleških rudarjev.

Skoraj od početka meseca aprila rudarji v angleških premogokopih ne delajo. Med rudarji in lastniki premogokopov se je vnela borba, ki presega tako glede velikosti kakor tudi glede internacionalnega pomena vse dosedanje boje, ki jih je zaznamovati v internacionalnem delavskem pokretu. Pomen te borbe sega daleč preko meje dežele, kjer se je pričela. Resnost in opasnost trenutka se izraža zlasti v tem, da bi neugoden izid borbe rudarjev pomenil začetek splošnega zniževanja plač vsemu delavstvu na Angleškem.

Nad milijon rudarjev stoji že več kot poldrugí mesec v stavki, ne da bi si priborili izboljšanje, ampak da odbijejo napad nikdar sitih in nikdar zadovoljnih lastnikov premogokopov. Ves internacionalni delavski pokret je na izidu gigantске borbe angleških rudarjev živo zainteresiran, kajti delavstvo, rekli bi skoro celega sveta, se prav dobro zaveda, da bi poraz stavkujočih na Angleškem dal kapitalističnemu svetu tudi v drugih državah dobrodošel povod, načeti važen princip glede splošnega zniževanja plač. Res je sicer, da so cene nekaterim potrebščinam na Angleškem v zadnjem času nekoliko padle, toda v življenju in v družinah delavstva se malenkostno padanje cen ne čuti, ne uveljavlja.

Število brezposelnih je strahovito naraslo. Tudi železničarjem se je že dalo razumeti, da jim bo treba plače znižati.

Rudarji na Angleškem so že, predno so stópili v stavko, razpravljali in se z lastniki premogokopov pogajali radi mezdnih vprašanj nič več in nič manj kakor pet mesecev. Koncem oktobra 1920 je bil dosežen sporazum, po katerem bi se v bodoče dalo izhajati tudi brez stavk. Zveze delavcev kakor tudi zveze podjetnikov so izročili izčrpna poročila v položaju in razmerah vladi. Na podlagi teh poročil je vlada izdala zakon, s katerim se je kontrola v rudarstvu razveljavila. Glede nekaterih vprašanj, tičočih se koncesij delavstvu, se je dosegel sporazum. Lastniki premogovnikov so izjavili, da soglašajo z določitvijo minimalne plače, pod katero bi se delavstvu prejemki ne smeli znižati. Na podlagi tega so delavci lastnikom premogovnikov priznali pravico na minimalni dobiček. Končno se je dosegel tudi sporazum, da se dobiček, ki presega določeni minimum po določenem ključu razdeli med lastnike premogovnikov in rudarje. To navzlic vsemu zblízanju še ni prišlo preko težavnega vprašanja kako naj se sporazum praktično izvaja. Med tem ko so delavci zahtevali, da se ima za vso državo uvesti enotna minimalna plača, so lastniki premogovnikov stali na stališču uvajanja oziroma

določevanja minimalnih plač za vsako okrožje posebej, tako, da bi bile minimalne plače v posameznih okrožjih različne. Rudarjem se je zdel tak način določevanja plač nevaren, posebno še, ker se niti še posrečilo ni, doseči sporazum glede visočine minimalne plače, ki naj bi se uvedla. Drugo preporno vprašanje, ki je za delavce tudi važnega pomena, je tvorila zahteva rudarjev, da se ima ustanoviti centralni urad za vso državo, ki naj bi prvič tvoril garancijo za pravilno določevanje plač in drugič kulminira zahteva rudarjev v tem, da se imajo vsi dobički premogovnikov cele države stekati v ta centralni urad in šele ta naj bi razdeljeval dobičke med lastnike premogovnikov in rudarje. To so smatrali rudarji za potrebno, da si lastniki premogovnikov ne bi prilastili več kakor priznani minimalni dobiček, in da bi se doseženi dobiček presegajoči ta minimum med lastnike in rudarje po določenem ključu pravično razdeljeval. Ta zahteva pa ne dopušča odprave kontrole v rudništvu, ker bi drugače lastniki premogokopov z dobički manipulirali kakor bi hoteli in naravno je, da bi potem takem centralni urad postal iluzoričen. O kontroli pa počejo slišati ničesar ne lastniki premogovnikov in tudi vlada nima pravega veselja več za to, posebno še, ker je parlament kontrolo nad upravami premogovnikov že sklenil odpraviti. Rudarji pa vidijo v kontroli sredstvo, ki bo moralo prej ali slej dovesti do nacionalizacije. Zahtevo rudarjev, naj bi vlada slabotnejše panoge industrije v svrhu izravnave dobičkov in temu odgovarjajočo izravnavo delavskih plač podpirala, vlada trdovratno odklanja. Izrek razsodišča kakor predvidevajo Industrial Courts Act ni mogoč, ker v tem pogledu sedanja kriza v industriji igra preveliko vlogo. Rešiti do 31. marca vprašanje plač kakor tudi vprašanje dobičkov, kakor je bilo prvotno določeno v sporazumu iz meseca oktobra, se je izkazalo kot nemogoče.

In tako je prišlo, da sedaj odločuje moč; lastniki so se namreč namenoma izogibali vsaki mirni poravnavi spora, ker so si na tihem želeli, da pride do meritve moči; upali so namreč, da bodo morali rudarji v takem slučaju podleči. Delavci so želeli poravnavo spora mirnim potom; ko so pa lastniki premogovnikov zapretili rudarjem s splošnim izporom, ako ne pritrde znatnemu znižanju plač, ni rudarjem preostalo drugega kakor zavzeti proti provokaciji podjetnikov odločno stališče. In tako je prišlo do borbe, koje posledice se v trenutku v polnem obsegu še ne daje presoditi. Borba je splošna in se jo od strani rudarjev vodi z tako srditostjo, trdovratnostjo ter doslednostjo, da proletarijat celega sveta občuduje z zatajenim dihom njen izid. Vse okolščine kažejo, da so rudarji računali s tem, da bo stavka trajala dolgo; zato so šli, da preprečijo vsako delo, in so celo konje iz jam spravili na dan. Kar se tiče sesalk, so določili za delo le toliko strojev, kolikor jih zadostuje, da se jame ne zatopijo.

Svoječasno lastniki premogovnikov niso hoteli priznati povišanje plač z izgovorom, da je pridelek premoga premanjhen.

Sklenjen je bil takrat dogovor, da se imajo ob sočasnem zviševanju produkcije primerno zviševati tudi plače. Nato je tekom enega leta v celi državi od 232 milijonov ton poskočila produkcija na 262 milijonov ton. To je imelo za posledico da

so tudi plače poskočile za 3 in pol šilinga na šihl. Temu nasproti je vlada jamčila lastnikom premogovnikov za minimalni dobiček in je obenem določila nižje cene premogu za porabo v lastni državi. Nižje cene premogu za porabo v lastni državi je vlada lahko določila, ker so to dovoljevale visoke cene, ki jih je za angleški premog plačevalo inozemstvo. Tu pride gospodarska kriza. Tujezemska industrija je nehala naročevati angleški premog, in celo domači obrati so omejili porabo premoga. Izvozne cene je bilo treba znižati, da sôse kljub valutnim razlikam zenačile z domačimi cenami, ki jih je vlada določila. Podjetniki so morali omejiti produkcijo, mezdne doklade so izginile, ter je nastala znatna nezaposlenost. Zlasti v Južnem Valesu, odkoder se je vršil eksport, je nastala usodna kriza. Cene so padle tukaj od 150 šilingov za tono na 60 šilingov, dočim so padle Tynskem distriktu od 150 na 50. Izguba industrije znaša, kakor poročajo, zadnja dva meseca na teden dva milijona funtov, ki naj bi jo vlada poravnala. Cene v državi sami, zlasti za premog za gospodinjstvo, so rapidno narasle, kar pa zaradi krize ni moglo nuditi podjetnikom nikakršnega nadomestila. Torej treba znižati mezde. Te tvorijo v premogovni industriji resnično znaten del vseh produkcijskih stroškov. Pridobitve rudarjev glede izboljšanja njih življenjskega položaja morajo izginiti.

Sedaj pa zahtevajo delavci vsaj pravično izravnavo, tako da se vzame industrija kot celota, za katero se uvedejo enotne mezde, katere bodo za manj ugodno delujoče rudnike zravnavali ugodnejši premogovniki. To je glavna zahteva v novem boju. Vlada tira položaj očividno do roba, hoče namreč v tem času, ki je za delavce jako neugoden, izvesti radikalno znižanje mezd, da poveča pri davkoplačevalcih svojo populariteto. Obravnave med delodajalci in delavci so se vršile, sicer brezuspešno, na naslednji podlagi: Določijo naj se minimalne mezde (polovica sedanjih) in minimalni dobiček (2 šilinga pri toni). Dohodek nad to mero naj pripada dve tretjini delavcem in ena tretjina posestnikom. Obenem naj se dovoli delavcem vpogled v dobičkanosnost podjetij.

Kaj pravi k temu vlada? Z redkimi, toda brezvsebinskimi izjavami dokazuje, da na boju nima interesa. V resnici pa pošilja mornariške kurjače v rudnike, da s tem po svoji stari navadi podpira interese kapitala. Zakon iz oktobra meseca lanskega leta glede podporne akcije, sklenjene povodom pretečnega železničarskega štrajka, dovoljeval je vladi, kadar koli pričeti akcije, da prepreči ustavitvev za življenje važnih obratov. Železniški promet se omejuje, industrija preterna polagona le vojne racije premoga, poraba luči se omejuje, v inozemstvo se ne sme premog nič več pošiljati. Take so protiodredbe vlade. Podjetniki pa računajo, da se hitro izčrpajo stavkovni denarni pomočki, ki so že v lanskem boju mnogo trpeli, ter računajo na nesložnost in pomankanje splošnega interesa delavstva. Toda napravili so tukaj račun brez krčmarja. Železničarji in transportni delavci so se že na svojih velikih državnih konferencah izrekli za solidarnost z rudarji; vsaj vendar predobro vedo, da zadene tudi nje ista usoda v bližnji bodočnosti ter da se znižanje mezd pri rudarjih za 12 do 15 odstotkov tudi pred njimi ne bo ustavilo. Izvršilni odbor te takozvane de-

lavške zveze se je ustanovil, ki mu pripadajo navedene poklicne skupine. Zavezniki rudarjev so odločeni, da dajo svojim bojujočim bratom vsakršno mogočo podporo. Delavci po drugih deželah pa zrejo z veliko napetostjo na nadaljni potek gigantskega boja, ki je tudi njih boj, ter uvidevajo vso resnobo položaja. Le predobro vedo, da ne gre tukaj le za mezdnoprvašanje, marveč za bitko s težkimi posledicami v velikem boju proletarskega razreda proti kapitalističnim izkoriščevalcem in končno za drugačen družabni red. Z zniževanjem mezd se svetovni gospodarski krizi ne da nikdar in nikakor od pomoči. Nevzdržne mirovne pogodbe in zmanjšani podjetniški dobički so posamezni pojavi, krpanje ne pomaga tu nič, predpogoji za produkcijo se morajo temeljno izpremeniti. Gew.

Minuli teden je vlada pričela iznova posredovati v tem sporu. Upati je, da se spor v kratkem poravnava, ker sicer bo tudi angleški kapitalizem hudo prizadet, ki je za škodo jako občutljiv.

Iz strokovne organizacije.

Vsem funkcionarjem, zlasti blagajnikom podružnic, oziroma vplačevalnic Unije slov. rudarjev na znanie!

Ker stopi sklep zadnje glavne skupščine Unije slov. rudarjev glede zvišanih prispevkov v veljavo z dnem 1. julija 1921, je dolžnost vseh funkcionarjev, zlasti blagajnikov, kakor tudi vsega članstva, skrbeti za to, da bo vsa zaostala članarina najkasneje do 30. junija 1921 popolnoma poravnana in se na celi črti s 1. julijem prične s plačevanjem novih zvišanih prispevkov. Načelstvo.

Celje. Funkcionarji podružnice »Osrednjega društva živilskih delavcev« v Celju so tovariši: Faktor Jože, predsednik; Štrohalj Martin, blagajnik; Kego Alojzij, blagajnikov namestnik; Vrečko Anton, zapisnikar ter Rozman Maks in Florič Marija, odbornika. Poleg tega je pomožnim blagajnikom izvoljen v mestnem mlinu tovariš Gaber Ignacij ter kot zaupnik v istem mlinu tovariš Cvikel Karl. Za peke funkcionira kot pomožni blagajnik tovariš Kego Alojzij. Tovariš Faktor Jože je obenem tudi izvoljen zaupnikom pri tvrdki Majdič.

Črna. J. D. Vašo zadevo smo izročili Uniji slov. rudarjev, ker tajništvo strokovne komisije ni v stanju pečati se z zadevami posameznikov vseh organizacij.

Črna. V zadevi sem pa še napravil vlogo na generalno direkcijo za agrarno reformo in bom interesente o rezultatu te vloge obvestil kakor hitro dobim odgovor.

Zdravo. — Tokan.

Organizacija tobač. delavstva.

Dne 20. maja t. l. je monopolno delavstvo v Belgradu zopet obnovilo Savez Monopolskega radnika-ce. Osrednje društvo tobačnega delavstva za Slovenijo v Ljubljani, je takoj stopilo v stik z vodstvom Saveza. Pričakovati je, da bo tobačno delavstvo vseh tobačnih tovarn v najkrajšem času pod okriljem Saveza organizirano. Izkušnje zadnjega pol leta morajo zadnjemu tobačnemu delavcu ali delavki odpreti oči, da brez močne organizacije ni nobenih uspehov in ta organizacija mora biti za tobačno delavstvo centralistična.

Odkar je ljubljansko tobačno delavstvo postalo desorganizirano, nima znamenovati v prid izboljšanja svojega položaja nobenega uspeha. Kljub temu, da se je v mesecu oktobru stavilo zahteve na monopolno upravo. V začetku tega leta so se iste zahteve zopet obnovile, a vse zaman. Gospodje pri monopolu in ravnatelj tovarne so postali za delavske težnje popolnoma gluhi. Vozarili so se v Belgrad in obratno, a napravili niso nič za delavstvo. Zadnje čase so vrgli nekaj obljub med delavstvo, za katere pa delavstvo nima nobenih garancij, da se bodo izvedle. Ako pa delavski zaupniki ponižno vprašajo, kdaj vendar se bodo te obljube izpolnile, se pa gospodje norčujejo iz delavstva. Skrajni čas je že, da tobačno delavstvo potom močne organizacije napravi konec tem škandaloznim razmeram.

Oblačilna stroka.

Pozor, krojači! V zadnjem času so se med krojaškimi mojstri pojavili starokopitni elementi, ki še vedno mislijo, da se nahajamo v srednjeveški dobi, v dobi cuftarstva, ko sta pes in gospodar jedla iz ene in iste sklede. Dogaja se namreč, da so se najdlje nekatere moistrske dušice, ki se domišljujejo, da so oni bogovi, pred katerimi morajo vsi pomočniki poklekati. Kratkotamo skušajo kršiti tarifne določbe; z namenom, da počasi odtrgajo kos za kosom vse to, kar so si pomočniki potom organizacije priborili. Tako na primer imamo dve krojaški tvrdki in sicer g. Potočnika v Selenburgovi ulici in g. Mohoriča na Sv. Petra cesti. Pri prvem ga ni slučaj, da ne bi moral pomočnik težiti mojstra če je hotel doseči plačilo za svoje delo. Pri drugem pa se morajo pomočniki skoro vsako soboto prepirati radi tega, ker se mojster brani, da bi jih tako plačal kako določa tarif. Raditega opozarjamo sodruge, da bodo zelo oprezni in naj vsak slučaj kršitve tarifnega dogovora naznanijo organizaciji, ki bo podvzela potrebne korake v svrhu, da obvaruje interese svojih članov. Obenem svetujemo sodrugom, da opozore svoje sodelavce, da se znajo v bodoče varovati vseh takih nazadnjaških elementov in jih povsod izolirati. Do sedaj smo takim ptičkom prizanašali ali odslej jih bomo neusmiljeno razkrinkavali, da bode javnost vsaj pravilno sodila o vseh teh človekoljubnih koristolovcih, ki se povsod skušajo prikazati kot rešitelji države. O tem bomo imeli še priložnost spregovoriti. Toliko v vednost vsem krojaškim pomočnikom Slovenije, da se vedo v bodoče ravnati. — Odbor.

Dopisi.

»Delavski sovražnik na delu.« Kroja 24. maja 1921. Pod tem naslovom je »Novi Čas« prinesel dopis iz Kropce, v katerem napada sodr. J. G., češ, da je odklonil naročilo za žebelj. zadr. pri Osrednjem društvu kovinarjev v Ljubljani. Znano je, kako po krščansko mečeio kovinarske delavce na cesto. Načelnik se je izrazil tik pred volitvami: »naročilo imamo, kakor bo kdo volil, tako bo pa delal.« Sodbo, kdo je delavski sovražnik, pa prepuščamo javnosti, ali so tisti, ki delajo za organizirano delavsko solidarnost? Ali so morda tisti, ki se za delavske žulje pijani valjajo po lužah. Nazadnje so celo dognali, če bi bile občinske volitve en mesec pozneje, da bi ne do-

bila delavska stranka nobenega glasu. Računali so namreč tako: Za tri glasove so porabili 7 litrov špirita, toraj za ostalih 51 glasov bi ga kupili 119 litrov, samo to bi morali še dognati, če je še kdo za tako ceno naprodaj. Da pa ne bodo ljudem še nadalje lagali in ugibali, kaj hočemo, bodi tukaj enkrat za vselej povedano: 1. Izpremembo zastarelih združničnih pravil. 2. Staro načelstvo. 3. Staro ravnateljstvo. 4. Zdrušno premično imetje in izdelke pod ključ moža, ki ne hodi na »rajže« in 5. Strokovno organizacijo vseh delavcev, ki naj vrši kontrolo združničnih faktorjev in varuje delavske koristi in pravice. Kaj ne, zoper te zahteve nimate nobenih poštenih sredstev, odtod taka besnost in nasilnost, v kateri se boste ubili? Mi pa gremo v svesti sl, da se borimo za dobro in pošteno stvar, neustrašeno po začrtani poti naprej.

Medvode. Neki kemični delavec nam piše: Pomlad je prišla in če se domislim na pomladne dneve prejšnjih dveh let, prihajam nehote do zaključka, da pomladni dnevi prejšnjih dveh let niso bili tako deževni in tako megleni kakor letošnji. Pomladansko solnce prejšnjih dveh let je sijalo prijaznejše, jasnejše in veselejše. Isto razmerje velja tudi o razmerah tukajšnjega delavstva. Leta 1919. smo se zbirali po vojni raztreseni delavci, ustanavljali smo strokovne organizacije z namenom, da se bratsko združimo, ter da delamo vsi za enega in eden za vse in združeni varujemo svoje interese. Ne-le, da smo dali naši strokovni organizaciji obramben značaj, temveč smo izpočetka priborili potom nje marsikatero materialno izboljšanje. Vrhutega smo uživali tudi ugled. Drugo leto ni bilo več tako veselo; draginja je naraščala, podjetniki pa so postajali vedno trdejši! Kdor pozna razmere, bo tudi razumel, da ob takih okoliščinah ni bilo vselej mogoče pridobiti vse to, kar bi delavstvo rabilo in če-sar si je želelo. Družba kot lastnica je časih vsled splošno razdrapanih gospodarskih razmer imela težave z dobavo potrebnih sirovin, premoga itd. Delavstvo pa namesto, da bi se vpricho desolatnih razmer oklenilo svoje strokovne organizacije še trdeje, je postalo nezaupljivo in je pričelo zvrčati krivdo na zaupnike, kakor da bi oni bili zakrivali splošno krizo in kakor, da bi oni imeli v žepu procente, ki jih pa dati nočejo. Ker torej ni šlo vse po volji posameznikov, se je prišlo maščevanje nad zaupniki in nad strokovno organizacijo, zakaj seveda nihče ni vedel in znal in če bi danes koga vprašal, ne bi znal nihče navesti najmanjšega vzroka. Če je kdo slep, temu tudi najboljši zdravniki ne morejo pomagati. In posledice? Pričel se je udomačevati in uveljavljati osebni egoizem. Gotovi elementi so se začeli na prav ostuden način prilizovati na zgoraj, posledica tega pa je zopet bilo protežiranje posameznikov na račun drugih, in končno se je udomačila tudi hinavščina. Prepričan sem — pravi naš izvestitelj — ako pojde tako naprej, bodo sledile še denunciacije. Kaiti zadnje čase se je delil pravi avstrijsko »kraparski« blagoslov; katerega smo bili večinoma vsi deležni. Prav resno svarim vse tovariše pred nadaljevanjem tega, kar se sedaj dogaja! Mi sami bi bili krivi korupciji, ki bi neizogibno morala slediti. Zapomni naj si vsakdo, da pravi stari pregovor: »sloga jači, nesloga tlači!«

V Mojstrani so se dne 21. maja 1921 na podlagi vloge Osrednjega društva ke-

mičnih delavcev na ondotno upravo cementarne vršile razprave glede povišanja delavskih plač. Za Osrednje društvo kemičnih delavcev se je poleg dveh zapornikov delavcev v tovarni udeležil s. Tokan. Le žal, da z ozirom na težko krizo, katera je zadela cementarno prvič vsled konkurence cementaren v Splitu, ni bil uspeh tak kakor bi odgovarjal potrebam delavstva. Zanimivo je tudi to, da splitske cementarne, ki so izključna last italijanskih kapitalistov, izvažajo svoj cement lahko brez izvozne carine, dočim morajo cementarne v Sloveniji plačevati poleg visokih prevoznih tarifov na železnicah, še po 10 dinarjev za vsakih 100 kilogramov cementa izvozne carine. Zakaj neki ta dvojna mera? In vrhutega še v prilog italijanskim kapitalistom!! In če še upoštevamo, da so režijski, oziroma produkcijski stroški splitskih cementaren vsled ugodnejšega pridobivanja sirovin razmeroma manjši, tedaj se ni čuditi, da so splitske cementarne v polnem obratu, dočim je v cementarni v Moistrani izmed štirih peči v obratu samo ena. No, navzlic vsem neprilikom je po dolgi razpravi priznala uprava delavcem za enkrat po 400 K nabavnega prispevka, drugo se bo uredilo pozneje.

Občni zbori.

Trbovlje. Podružnica »Unije« slovenskih rudarjev v Trbovljah sklicuje svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 12. junija 1921 ob 4. uri popoldne v dvorani »Delavski dom« s sledečim dnevnim redom: 1. a) poročilo predsedništva, b) poročilo blagajnika, c) poročilo revizije. 2. Poročilo unijskega zbora. 3. Volitev novega odbora in zaupniškega zbora. 4. Razni predlogi in nasveti. — Opozarja se vse člane Unije slov. rudarjev, da se zanesljivo udeležijo občnega zbora ter da prinesejo svoje članske izkaznice s seboj, ker brez izkaznice nima nihče vstopa. — Odbor.

Svarimo.

Celje. Pekovske pomočnike vseh krajev opozarjamo, da ne iščejo dela v Celju, ker gotove difference med pomočniki in mojstri še niso poravnane.

Poziv.

Poziv. Delavski oddelek podpisane tega poverjenišva namerava ustanoviti v Trbovljah — kasneje ev. tudi v Hrastniku in Zagorju — javno knjižnico, ki naj bi po eni strani nudila delavstvu v tamošnjem rudniku priliko za samozobrazbo, po drugi pa naj bi s tem, da bi nudila ljudem plemenitejše vrste zabavo, odvajala delavce od telesno in duševno pogubonosno vplivajočega alkohola. Poverjenišvo si je sicer zagotovilo v te svrhe neznamen kredit. Vendar bo pa ta kredit komaj zadoščal, da se napravi za prvi začetek knjižnici skromen okvir. Zategadelj prosimo občinstvo, da nakloni v opisani namen iz svojih knjižnic in knjižnih zbirk izvode knjig, ki jih ne rabi in ki so mu vrhutega morda celo samo v balast, dočim bi vršile na pravem mestu neprecenljivo kulturno delo. Knjige naj se izvolijo poslati na Delavski oddelek poverjenišva za socialno skrbstvo. Le-ta je tudi pripravljen poravnati vse eventualne poštno in prenosne stroške.

Poljubni zdravstveni tečaj v Trbovljah. V četrtek, dne 2. junija ob pol šestih uri zvečer predava g. dr. Rus o alkoholizmu. V nedeljo, dne 5. junija ob 10. uri dopoldne predava g. dr. Demšar o spolnih boleznih za moške in v četrtek, 9. junija g. dr. Gregorič o spolnih boleznih za ženske ob pol šestih zvečer. Profesor dr. Zalokar bo svoje predavanje o zaščiti dece in mater ponovil in se bo dan in ura kasneje naznanila. — Priporočamo zlasti rudarjem, da se tega tečaja v čimvečjem številu udeležijo.

Razno.

Pogrešani vojniki, proglašitev mrtvim. Svojci onih vojaških oseb, ki so že dalje časa pogrešani in ni o njih nikakega zanesljivega poročila, morajo uvesti, ako hočejo uveljaviti razne pravice, ki so v zvezi s smrtjo dotičnega, postopanje za proglašitev mrtvim pri pristoinem sodišču. Opozarjamo rodbine pogrešanih vojnikov na novo invalidsko Uredbo v Uradnem listu št. 47 z dne 4. maja 1921, naredba št. 124, člen 13, glasom katere imajo pravico do začasne pokojnine, ako te že ne prejemajo.

Delavske zbornice. Osrednja vlada je izdala naredbo o delavskih zbornicah, ki je stopila 15. maja v veljavo. Prvo načelstvo imenuje minister, drugo se bo volilo po enem letu. Zbornice bodo osnovane po načinu kakor srbske radničke komore.

Volitev v obrtno sodišče se bo vršila konec tega meseca za ljubljanski sodni okraj. Zaupniki in delavci dobe vsa tozadavna pojasnila pri organizacijah.

Strokovna internacionala in nemška odškodnina. Amsterdamska konferenca strokovnih organizacij je dovršila svoje delo. Posrečilo se je spor glede antantnih zahtev o nemški odškodnini momentano izgladiti, vendar pa se je bati, da bo nastal kmalu še večji. — V petek popoldne sta imela izvrševalni odbor druge internacionala in mednarodna strokovna organizacija sejo, na kateri so se vzeli na znanje obojni sklepi. Kakor se razvidi iz resolucije druge internacionala, priznavajo socialisti zavezniških držav, da reparacijska dolžnost ne sega tako daleč, da bi se Nemčija uničila in da bi se njeno delavstvo obsodilo na sužnost. Obseg in način odškodnine se mora ugotoviti po sporazumu udeleženi. Nasilne odredbe ne bi imele nikdar povoljnega uspeha. Delavstvo je za to poklicano, da z vsjo močjo privede pogajanja v rodovitne tire, zlasti z uporabo razsodišča pri vprašanjih, glede katerih sporazum sicer ni mogoč. Konferenca je sklenila delovati z vsemi sredstvi na to, da vlade sprejmejo njene sklepe. V resoluciji je navedenih pet točk s konkretnimi pogoji pravične reparacije.

Grenko gospodarstvo s sladkorjem. V Gružu je prispel parnik s 300 vagoni angleškega sladkorja, ki je bil kupljen lansko poletje, bi moral priti v septembru, a je dospel šele sedaj, ko stane na krovu samem in v Gružu po kurzu angleškega funta okrog 70 kron. Polovica tega sladkorja je bila kupljena za državo, polovica za Belgrad, — nastane torej zanimivo vprašanje kdo bo plačal ogromni deficit, ki nam je naprten na rame po zaslugi ranjkega ministrstva prehrane. Kdo? Vlada ne, belgrajska občina ne, verižniki ne, zdi se nam, da bomo še grenko požirali tiste drage kose angleškega kolonijalnega sladkorja.

Zahvale.

Zahvala. Celjski krojaški pomočniki se najiskrenejše zahvaljujejo za stavkujočim krojačem darovane vsote, in sicer: ljubljanska podružnica krojačev 1150 K, mariborska 1000 K, živilski delavci v Celju 395 K, kovinarji v Celju 32 K, tiskarji v Celju 180 K, rudarji v Zagorju 114 K, kemični delavci v Hrastniku 208 K, skupaj 3049 K. Posebno se zahvaljujemo g. Francu Korenu, ki je podaril 200 K (v znesku živilskih delavcev.) Še enkrat hvala vsem! Špes Franjo, tajnik oblačilne stroke v Celju.

Naročajte in širite list „DELAVEC.“

Izdajatelj in odgovorni urednik

IVAN TOKAN

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

COSULICH-LINE = TRST-AMERIKA =

New - Jork — Buenos — Ayres — Rio di Janeiro - Santos Montevideo

Brezplačna pojasnila in prodaja vozniških listkov za potnike za Slovenijo edinole pri:

SIMON KMETEC, Ljubljana
Kolodvorska ulica 26.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4. prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Rošenina Peter splošno zdravljenje	11—1/2	1/2	Turjaški trg št. 4. v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	1/2—1/2	1/2	Turjaški trg št. 4. Franciščanska ul. 2.
Dr. Viktor Breskvar splošno zdravljenje	1—3/4	1/2	Šišerjeva ul. 12. Turjaški trg št. 4.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	8—9	1—3	Turjaški trg št. 4. Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglednico): brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj, do 1. popoldne. S pritožbami se je obratiti do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.